

*Інна Щукіна,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 231 «Соціальна робота.
Соціальна педагогіка. Практична психологія»,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)*

Науковий керівник: **Світлана Тунтуєва**,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної педагогіки,
ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка» (м. Полтава)

ТРАНСФОРМАЦІЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВІЙНИ В ДІЯЛЬНОСТІ КОМУНАЛЬНИХ НАДАВАЧІВ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми. Сучасна Україна в умовах триваючої військової агресії переживає складний період трансформацій, які стосуються усіх сфер суспільного життя.

Війна впливає на різні системи, у тому числі і на систему соціальної роботи та надання соціальних послуг. Спровокований повномасштабним вторгненням рівень вразливості населення нашої країни поглиблюється і призводить до появи нових категорій осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах і потребують підтримки.

З огляду на це, для забезпечення можливості ефективного функціонування системи соціальної роботи та соціальних послуг в умовах військової агресії вкрай необхідною є її адаптація до нових умов суспільного розвитку.

Належна відповідь на потреби внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни і членів сімей загиблих учасників та учасниць бойових дій, осіб, які пережили окупацію, полон, торттури, сімей, в яких безвісно зниклі рідні стимулює трансформацію системи соціального обслуговування, розширення спектру підтримки, запровадження послуг, спрямованих на адаптацію до нових умов життя в громадах.

Не зважаючи на те, що отримувачі соціальних послуг можуть відрізнятися за статтю, віком, станом здоров'я, місцем проживання, мати різні чинники, що зумовили складні життєві обставини, проте їм має бути забезпечено високий рівень якості соціальних послуг.

Адже якість соціальних послуг і відповідність підтримки потребам вразливих верств населення нині сприймається як віддзеркалення якості суспільного життя громади і спроможності місцевих органів влади та самоврядних інституцій [1]. З огляду на це, останнім часом все більше уваги приділяється вивченню процесів трансформації саме системи надання соціальних послуг в умовах воєнного часу.

Виклад основного матеріалу. Попри воєнний стан і бойові дії на території України, демократичні зміни в країні не зупиняються. Розпочаті з 2020 року активно впроваджуються реформи соціальної сфери, які ґрунтуються на головних принципах та стандартах Європейського Союзу, формуються сучасні механізми функціонування системи соціального обслуговування, надання соціальних послуг [1, с.7]. В Україні щодо організації процесу надання соціальних послуг різним категоріям населення накопичено широке коло нормативно-правових актів, зокрема більше 170 Законів України, понад 400 Постанов Кабінету Міністрів України, а також різних рівнів відомчих та міжвідомчих наказів.

На сучасному етапі в Україні щодо проблеми розвитку системи надання соціальних послуг з різних аспектів накопичено позитивний досвід науково методологічного матеріалу такими фундаторами як:

Я. Белевцовою, яка вивчала функціонування механізму підвищення якості соціальних послуг;

К. Дубич обґрунтовано механізми державного управління системи надання соціальних послуг;

М. Кравченко розкриває методологічні та практичні аспекти системи соціального захисту населення;

Г. Кучер висвітлені аспекти соціальної роботи з різними категоріями населення в умовах територіальної громади, які потребують надання соціальних послуг;

В. Литвиненко визначено правове регулювання соціальних послуг у сфері соціального захисту населення;

організаційно-правові аспекти соціального забезпечення та державні засади соціального захисту населення висвітлені у працях І. Ярошенко [2].

Попри наявність чималої кількості досліджень даної проблематики, на сьогоднішній день виникає потреба у дослідженні особливостей надання соціальних послуг під час воєнного стану. У цій роботі окреслено запит на трансформацію соціальних послуг в умовах війни в діяльності комунальних надавачів соціальних послуг Луганської області, які здійснюють свою діяльність на території, підконтрольній уряду України.

Як відомо, термін “трансформація” походить від латинського слова “transformatio”, що означає зміна, перетворення виду, форми, істотних властивостей, чого-небудь. Етимологія слова, основне його значення, складається з двох латинських слів “trans” – “через, за” і “forma” – “вид, образ”, тобто зміна образу, видозміна. Таким чином, трансформувати з латини – “перетворювати, змінювати вигляд, форму, істотні властивості й т. ін. чого-небудь” [3].

На початок 2022 року в Луганській області функціонувала система надання соціальних послуг, одним із суб’єктів якої були надавачі соціальних послуг комунального сектору. Сформованими в результаті реформи децентралізації влади

новими територіальними громадами були утворені комунальні заклади, які забезпечували проведення системної соціальної роботи з особами та сім'ями, які належали до вразливих груп населення або перебували у складних життєвих обставинах. За інформацією Департаменту соціальної політики Луганської обласної державної адміністрації до повномасштабного вторгнення мережа надавачів соціальних послуг комунального сектору громад була представлена 32 соціальними установами: центрами надання соціальних послуг, центрами соціальних служб, територіальними центрами соціального обслуговування (надання соціальних послуг).

З початком проведення бойових дій та поступовою окупацією Луганської області, частина закладів разом із працівниками перемістилися на територію, підконтрольну уряду України. На кінець 2023 року відновили свою діяльність 14 комунальних установ – надавачів соціальних послуг, які належать територіальним громадам Луганської області. Треба відзначити, що на сьогоднішній день трансформаційні процеси в соціальній сфері регіону є неоднозначними за своїми наслідками й часто супроводжуються кризовими явищами.

В умовах воєнного часу гостро постало питання забезпечення безперервності надання соціальних послуг та системності соціальної роботи, а саме: яким має бути порядок і умови надання соціальних послуг, перелік, зміст та обсяги таких послуг, як забезпечити ефективність та доступність послуг для мешканців Луганської області, незалежно від їх місця проживання або тимчасового перебування. Також потребують унормування питання визначення способів організації надання соціальних послуг, які можуть застосовувати у своїй діяльності евакуйовані надавачі комунального сектору, уточнення змісту, напрямів, методів практичної соціальної роботи, категорій отримувачів.

Висновки. Отже, сьогодні існують певні труднощі та проблеми щодо організації діяльності комунальних установ – надавачів соціальних послуг Луганської області. Побудова своєї системи соціальної роботи, визначення правової основи, принципів, способів і форм надання соціальних послуг дозволить забезпечити потреби мешканців Луганщини у своєчасній підтримці та допомозі.

Список використаних джерел:

1. Практичне керівництво для ефективної реалізації заходів із неформальної освіти та активного довголіття / Виниченко Н. та ін.; за ред. Левкіної Г. Київ, 2023. 209 с.

2. Ivzhenko I. B. Vakylenko O. V., Holubenko T. O. Current achievements and challenges development of social services in Ukraine. Scientific monograph "The Russian-Ukrainian War (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects".2022. P. 848-859.

3.Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970 – 1980). URL: <http://sum.in.ua> (дата звернення: 10.09.2024).